

**MACRON VE SARKOZY'NİN TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ
ÜYELİĞİ KONUSUNDA SÖYLEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
ANALİZİ**

Tevfik Karpuzcu ¹

Received Date (Başvuru Tarihi): 12/07/2020

Accepted Date (Kabul Tarihi): 11/09/2020

Published Date (Yayın Tarihi): 15/12/2020

ÖZ

Anahtar Kelimeler

Nicolas Sarkozy
Emmanuel Macron
Fransa
Türkiye AB İlişkileri
Söylem Analizi

Türkiye'nin Avrupa Birliğine muhtemel üyeliği, üye ülkeler arasında tartışmalı bir konudur. Ülkeler arası farklı görüşler olmakla birlikte; aynı ülkelerin farklı hükümetlerinde de Türkiye'nin üyeliğine olumlu veya olumsuz yaklaşımlar olabilmektedir. Bu çalışmada Fransa'da iki farklı cumhurbaşkanının Türkiye'nin üyeliğine yaklaşımları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İnceleme öncesinde Türkiye'nin Avrupa Birliği serüveni kısaca ele alınmış ve Fransa'nın konu ile ilgili genel siyasi tutumu irdelenmiştir. Nicolas Sarkozy ve Emmanuel Macron'un Türkiye'nin AB üyeliği ile ilgili söylemlerinin analizi için söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Daha etkili bir analiz için iki cumhurbaşkanının siyasi profilleri çalışmada ortaya koyulmuştur. Siyaset insanlarının profillerinin incelemesi ve söylem analizinin de yardımıyla, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği konusundaki Fransa devletinin yaklaşımı dönemsel olarak tespit edilmiştir. Makalenin yazım amacına ulaşılması için karşılaştırmalı bir yöntem benimsenmiştir.

**COMPARATIVE DISCOURSE ANALYSIS OF MACRON AND SARKOZY REGARDING TURKEY'S
EUROPEAN UNION MEMBERSHIP**

ABSTRACT

Keywords

Nicolas Sarkozy
Emmanuel Macron
France
Turkey-EU Relations
Discourse Analysis

Turkey's possible membership to the European Union, is a controversial issue among member countries. Although there are different opinions among the member states, the different governments of the countries could have positive or negative approach to Turkey's membership. In this study, two French President's approach to Turkey's membership were comparatively investigated. Before this investigation, the adventure of Turkey's European Union membership briefly discussed and the overall political stance of France were analyzed. To analyse Nicolas Sarkozy's and Emmanuel Macron's discourses related to Turkey's EU membership, discourse analysis method was used. The political profiles of the two presidents were revealed in the study for a more effective analysis. With the help of the profile of politician and discourse analysis method, the politics of French state on Turkey's European Union membership has been determined. In order to achieve the purpose of the article, a comparative method has been adopted.

Citation: Tevfik K. (2020), Macron ve Sarkozy'nin Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyeliği Konusunda Söylemlerinin Karşılaştırmalı Analizi, ARHUSS, (2020), 3(2):245-266.

¹ Doktora Öğrencisi Tevfik Karpuzcu., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, tevfikkarpuzcu92@hotmail.com

1. GİRİŞ

Türkiye'nin Avrupa Birliği macerası 1959 yılından bugüne inişli çıkışlı dönemleri içeren bir yoldur. Bu süreç içerisinde Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri kaçınılmaz olarak gelişmiş ve farklı boyutlarda kendisini göstermiştir. Üyelik konusunda AB üyesi ülkelerin devlet politikaları olsa da, lider faktörü de Türkiye'nin üye olması konusunda ülkelerin yaklaşımlarını zaman zaman farklılaştırmıştır. Avrupa Birliği'nin güçlü bir üyesi olan Fransa'nın bu 60 yıllık süre içerisinde genel politikası, Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkma üzerine inşa edilmiştir.

Bu çalışmada özel olarak; Fransız Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy ve Emmanuel Macron'un, aday ülke olan Türkiye'nin AB üyeliğine karşı yaklaşımları karşılaştırma söylem analizi ile ele alınacaktır. İki farklı siyaset insanının söylemleri arasındaki farklılık ve benzerliklerin neler olduğu ortaya koyulacak; yaklaşım olarak genel skalanın neresinde yer aldıkları incelenecektir. Bu nedenle en temel araştırma sorusu: "Macron ve Sarkozy'nin Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği konusunda söylemleri hangi noktalarda benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir?" olarak belirlenmiştir. Bu sorunun cevabını bulmak yalnızca iki liderin yaklaşımını değil; aynı zamanda Fransa'nın Türkiye'nin üyeliği konusundaki yaklaşımının yakın tarihini görmek açısından da önemli olacaktır.

Macron ve Sarkozy'nin karşılaştırma unsuru olarak ele alınmasının sebepleri bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, farklı siyasi yelpazelerde bulunan cumhurbaşkanları olmalarıdır. Macron'un liberal ve üçüncü yolcu bir ideolojik duruşu var iken; Sarkozy'nin merkez sağ ve Hristiyan demokrat kimliği ağır basmaktadır. İkinci olarak farklı siyasi yelpazede yer alan iki liderin ortak noktalarını belirlemek, Fransa'nın konu ile ilgili devlet politikasını çözümlenmeye yardımcı olacaktır. Söylemlerdeki farklılıklar ise liderlerin politik duruşlarının muhtemel yansımaları olacaktır.

Çalışmada eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılacaktır. Söylem analizi siyasi deklarasyonları, nutukları ve metinleri analiz etmenin en iyi yollarından biridir. İki farklı siyaset insanının söylemleri analiz edilirken; İngilizce, Türkçe ve Fransızca medya taraması yapılacaktır. Bu bağlamda, Van Dijk'ın yaklaşımı, bu çalışma için ideal bir yöntem olarak belirlenmiştir. Siyasi söylemlerin incelenmesi bu yolla daha elverişli bulunmuştur. Ancak yine de belirtmeli ki, söylem analizinin standart bir yolu yoktur. Dolayısıyla bağlama en uygun yaklaşım benimsenecektir (Van Dijk, 2000).

Van Dijk'a (2003) göre, söylemin inşasında ideolojiler oldukça önemli rol oynamaktadır. Konumuz da ideolojik söylemleri de içinde barındıran, siyasetçilerin söylemlerine odaklanmıştır. Bu sebeple niteliksel bir inceleme üzerine temellendirilecektir. Macron ve Sarkozy'nin söylemleri daha çok semantik bir bakış açısı ile ele alınacaktır. Sözcükler ve cümlelerin üzerinde durulacak; söyleme bütünsel bir yaklaşım getirilecektir. Bütünsel yaklaşımın bir getirisi olarak; söylem bağlamında incelenecek, çatışma ve güç ilişkileri irdelenecek, söylemlerdeki "biz" ve "onlar" gözlemlenecek, neler ima edildiği ortaya çıkarılacaktır (Van Dijk, 2000). Özellikle ima etme hususu bu çalışmada kullanılacak önemli bir teknik olacaktır. Bazen siyasetçiler konuşmalarında ifade edecekleri şeyleri doğrudan dile getirmezler. İdeolojik yaklaşımlar ve saikler bu nedenle alt metinlerden çıkarımlarla ortaya koyulabilir. Söylenmeyenlerin önemi, ideolojik söylemlerde önemli yer tutar.

Çalışmada söylem analizinin inceleme konusunu oluşturan, Sarkozy ve Macron'un Türkiye'nin Avrupa Birliği üyesi olması ile ilgili yaklaşımları sadece aktif başkanlık dönemlerindeki söylemleri bağlamında ele alınacaktır. Bu tarihler, Sarkozy için 16 Mayıs 2007 ila 15 Mayıs 2012; Macron için 14 Mayıs 2017'den makalenin yazıldığı zamana kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Zira cumhurbaşkanı olarak görev yaptıkları yıllarda devlet temsilcisi sorumluluğu taşımaları, söylemlerin devlet politikası ile ilişkilendirilmesini ve kısmen de olsa popülarist söylemden kaçınmalarını sağlayarak; incelemenin daha objektifliğini ve rasyonelliğini arttıracaktır.

Söz konusu karşılaştırmalı analiz yapılmadan önce, Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyelik macerası hakkında kısa bir tarihsel süreç verilecektir. Ayrıca iki Fransız cumhurbaşkanının yaklaşımlarını daha da anlamlı kılabilmek adına, Fransa'nın bu konudaki devlet politikası aktarılacaktır. Daha sonra siyasetçilerin genel profilleri incelenecek ve söylemlerinin arka planlarının anlaşılması kolaylaşacaktır.

2. TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİNİN TARİHİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucuları, devleti yapılandırırken çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmayı hedef olarak belirlemişlerdir. Bu sebeple özellikle Avrupa devletlerinin var olduğu uluslararası kurumların bir parçası olarak, bu hedefe yönelik dış politika geliştirmişlerdir. İlerleyen yıllarda bu devlet politikası devam ettirilmiş ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü gibi örgütlerin parçası olunmuştur. Aynı doğrultuda, 1958 yılında kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu'na

(AET) 1959 yılında üyelik başvurusunda bulunmuştur. Başvurunun yapılmasında, rakip görülen Yunanistan'ın AET başvurusu yapması ve Türkiye'nin Avrupa bütünleşmesinin gerisinde kalmamak istemesi etkili olmuştur (Çayhan, 1997). İki ülkenin başvurusu arasındaki iki haftalık fark da bu görüşü doğrulamaktadır.

1960'ta gerçekleşen askeri müdahale ortaklık sürecini yavaşlatsa da, AET-Türkiye ilişkileri için en önemli dönüm noktalarından biri olan 1963 Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Bir sonraki kritik dönemeç ise, 1970 yılında imzalanan ve 1973 yılında yürürlüğe giren Katma Protokol olmuştur. Böylece, Ankara Anlaşması ile öngörülen hazırlık dönemi bitmiş ve geçiş dönemi koşulları belirlenmiştir. Geçiş dönemi için, malların ve kişilerin serbest dolaşımının sağlanması ve Gümrük Birliği'nin sonuçlandırılması hedeflenmiştir. Gümrük Birliği'nin, Katma Protokol kapsamında 22 yılda yürürlüğe girmesi öngörülmüştür (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2019).

AB-Türkiye ilişkileri 1970'li yıllardan 80'li yıllara kadar dalgalı bir yapıda olmuştur. 1980 Askeri Darbesi ile birlikte, AB tarafından askıya alınmıştır. 1983 yılına geldiğimizde Turgut Özal'ın yönetimindeki Anavatan Partisi programına, AET'ye tam üyelik hedefini koymuştur. Bu hedefi gerçekleştirmek adına 1987 yılında AET'ye tam üyelik başvurusunda bulunmuştur (Bozkurt, 1992).

AB-Türkiye ilişkileri 1990'lı yıllarda hareketlenmiştir. Öyle ki 1996 yılında AT ile Türkiye arasında Gümrük Birliği uygulanmaya başlamıştır. Türkiye, Gümrük Birliği'ne AB üyesi olmadığı halde giren tek ülkedir (Strijards, 2004). Normal süreçte, önce AB üyeliği daha sonra Gümrük Birliği üyeliği gerçekleşmektedir. 21. Yüzyıla kadar gerçekleşen Zirve Toplantıları, Türkiye'nin üyelik yolunda kaydettiği mesafe açısından oldukça önemlidir. 1997'deki Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye'nin tam üyeliğe ehliyeti olduğu bir kez daha belirtilmiş; 1998 yılındaki Cardiff Zirvesi'nde Türkiye üye adayı olarak açıklanmıştır. Bir sonraki sene Helsinki Zirvesi'nde Türkiye AB'ye aday ülke olarak oy birliği ile kabul edilmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019).

2005 yılına gelindiğinde, tam üyelik müzakerelerinin başladığını görüyoruz. Lüksemburg Hükümetlerarası Konferansı'nda, AB-Türkiye ilişkileri açısından kritik olan bir dönemece girilmiştir. Katılım Müzakerelerinde bugüne kadar 16 fasıl açılmış, biri geçici olarak kapatılmıştır. 13 fasıl 2006-2010 yıllarında açılmışken; 1 fasıl AB-Türkiye ilişkilerinin duraklama dönemine girdiği 2010-2013 tarihleri arasından açılmıştır. 2015

ve 2016 yıllarında açılan birer fasıl, bugüne kadar süregelen ikili ilişkilerdeki düşüş noktasının son nabızları olmuştur (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2019).

2019 yılına geldiğimizde, Avrupa Birliği ve Türkiye arasındaki ilişkilerin, belki tarihin en dip noktalarında olduğunu görüyoruz. Bu yıl, Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin askıya alınması ile ilgili karar tasarısı, Dışişleri Komisyonu'nda kabul edilmiştir. Özellikle Doğu Akdeniz'deki siyasi gerilim, son zamanlarda AB-Türkiye ilişkilerinin kriz yaşadığı konulardan biri olmuştur.

3. FRANSA'NIN TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ KONUSUNDAKİ POLİTİKASI

Fransa ile Türkiye, beş yüzyıllık geçmişe dayanan köklü ilişkilere sahip olan devletlerdir. Fransa'da 700 bin Türk topluluğunun yaşaması (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019), bu ilişkilerin daha da gelişmesini sağlamıştır. İlişkilerin başlangıç tarihi, Osmanlı İmparatorluğu ile Fransa arasında imzalanan kapitülasyonlar olarak kabul edilmektedir (Çapanoğlu ve Servantie, 2015).

Osmanlı ile Fransa arasındaki ilişkinin boyutları; kültürel, idari, akademik seviyelerde olmuştur. Bu nedenle Fransa, Batılılaşma sürecinde Osmanlı için bir model niteliğinde olmuştur. Hatta uzun süre Fransa ve Batı algısı eşdeğer tutulmuştur. Bu durumda, Osmanlı aydınlarının Fransız aydınlarından fikri anlamda etkilenmesi etkili olmuştur. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'ni ilk tanıyan devletin Fransa olduğu göz önünde bulundurulursa, ilişkilerin cumhuriyet döneminde de devamlılık arz ettiği görülmektedir.

1949 yılında Türkiye'nin Avrupa Konseyi ve NATO üyesi olması, Soğuk Savaş Dönemi ile birlikte Fransa ve Türkiye'nin iki müttefik ülke haline gelmesini sağlamıştır. Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girme isteği, iki ülke arasındaki ilişkilerin ivmesini arttırmıştır. 1959'da AET'ye başvuran Türkiye'nin başvurusunu tek destekleyen ülke Fransa olmuştur. Fransa'nın bu desteğinin arkasında belirli sebepler vardı. Özellikle Türkiye'nin NATO üyesi olması ve anti-komünist blokta yer alması önemli sebeplerden olmuştur. Ayrıca 1958'de Cezayir'in kendi kendini yönetme hakkı ile ilgili Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tasarısında, Türkiye'nin çekimser oy kullanması, bu destekte etkili olmuştur (Penez, 2006).

İlerleyen yıllarda Fransa siyaset değiştirmiş ve gelecekteki genel siyasi seyrini belirlemiştir. Özellikle ekonomik gerekçelerle, Türkiye'nin AET'ye üye olması önünde

engeller olduğunu savunmuştur. Türkiye'nin AET üyesi olabilecek kadar güçlü bir ekonomiye sahip olmadığı öne sürülmüştür (Karluk, 2003). Daha sonra 1961'de gerçekleşecek darbe, Fransa'nın Türkiye'nin üyeliğine karşı muhalefetini farklı bir zemine daha yerleştirmesine sebep olmuştur. AET ile Türkiye arasındaki görüşmeler, Türk siyasetçilerin idam edilmesinin de etkisiyle durma noktasına gelmiştir (Birand, 1978). Demokratik değerler noktasında bir sorgulama içerisine giren AET ülkeleri, Türkiye'deki gelişmeleri uzaktan takip etmeye başlamıştır.

Fransa'nın AET ile Türkiye arasındaki görüşmeleri bloke etmesi, Türk Dışişleri Bakanı Cemal Erkin'in Fransa ile temaslarda bulunması için harekete geçirmiştir. Fransız Cumhurbaşkanı De Gaulle'ün Türkiye'deki siyasi durumu öne sürerek, AET-Türkiye görüşmelerini engellemesi konusundaki tavrını değiştirmek adına; Erkin bir koz öne sürmüştür. AET'nin Türkiye'yi dışlaması durumunda, eksenini SSCB ve Doğu Blokuna kaydırma durumunun söz konusu olacağını vurgulamıştır. Bu durum De Gaulle'ün tavrını yumuşatmıştır. Sonunda Erkin'in çabaları sonuç vermiş ve 1962'de görüşmelere tekrar başlanmıştır. Görüşmeler sonucunda, 1963 yılında imzalanan Ankara Anlaşması hem ikili ilişkileri hem de AET-Türkiye ilişkilerini ekonomik ve ticari anlamda geliştirmiştir. Özellikle ticaret hacmindeki artış gözle görülür şekilde artmıştır. Fransa-Türkiye arası ticari hacim de paralel bir artış göstermiştir. Ancak artış Türkiye lehine gerçekleşmemiş; ithalat-ihracat dengesi Fransa lehine bozulmuştur (Erhan ve Arat, 2009).

1970 ve 1980'li yıllarda Türk-Fransız ilişkileri oldukça gergin geçmiştir. ASALA Terör Örgütü'nün saldırıları, Kıbrıs Barış Harekâtı ve 1980 Askeri Darbesi en temel problemler olmuştur. Kıbrıs Sorunu AB/AET-Türkiye ilişkilerinde daha sonraki yıllarda da oldukça belirleyici ve çözümsüz kalan konuların başında gelmektedir. İşin Fransa boyutuna gelecek olursak; harekâtın ilk zamanlarında Yunanistan yanlısı bir politika izlediğini, daha sonra Kıbrıs politikasında bir yumuşama olduğunu tespit ediyoruz. Zira Türkiye'nin ABD silah ambargosu sonrası, Fransa ile savunma ürünleri ticareti yapma girişiminde bulunması; Fransa'nın ekonomik çıkarları gereği tepkisini azaltmasına sebep olmuştur. Ancak ambargo kalkınca, Türkiye tekrar ABD ile savunma alanındaki ticaretini devam ettirmiş; Fransa'dan alımı durdurmuştur (Penez, 2006). Böylece Kıbrıs politikasına kaldığı yerden devam etmiştir. Öyle ki Fransa'nın, Kıbrıs konusunda BM Genel Kurulundaki Güvenlik Konseyi'ni harekete geçirmeyi hedefleyen oylamalarında çoğunlukla "evet" ve daha sonra çekimser oy verdiğini görüyoruz (UN

Digital Library, 2019). AET ülkeleri içinde Kıbrıs konusunda Türkiye'ye karşı en sert tutuma sahip ülke olduğu görmekteyiz.

1989 yılına geldiğimizde Özal Hükümeti döneminde Türkiye, Avrupa Topluluğu'na tam üyelik başvurusunda bulunmuştur. Fransa'nın dönem başkanlığı döneminde yapılan bu başvuruda, parlamentoda genel olarak Türkiye'nin üyeliğine karşı olumsuz bir hava vardı (Birand, 2005) Ardından 1989 yılının sonunda gelen cevap niteliğinde rapor, söz konusu olumsuz havayı doğrulamıştı. 6 yıl sonra 1995 yılına geldiğimizde, hem AB-Türkiye hem de Türkiye-Fransa ikili ilişkilerinde somut adımların atıldığını görüyoruz. Gümrük Birliği AB ile Türkiye arasında bu yıl sağlanmış; Fransa Cumhurbaşkanı seçilen Jacques Chirac ikili ilişkilerin geliştirilmesi için çaba göstermeye başlamıştır. Nitekim bu çaba kendisini 1999 yılındaki Helsinki Zirvesi'nde kendisini AB düzeyinde göstermiştir. Zira Chirac, Türkiye'nin adaylık statüsün kabul edilmesinde önemli rol oynamıştır (Çapanoğlu ve Servantie, 2015).

İlerleyen yıllarda Türkiye ile Fransa arasındaki kronikleşmiş siyasi sorunlar farklı şekillerde kendisini göstermiştir. Sorunlu başlıklardan biri olan Ermeni Sorunu konusunda, Fransa'nın ülkede bulunan Ermeni nüfuzunun etkisiyle de ciddi bir karşıt tutum geliştirdiğini söyleyebiliriz. Hatta yine AB/AET ülkeleri arasında en uç tutuma sahip ülke olduğunu görüyoruz. 2004 yılında Fransa Dışişleri Bakanının Sözde Ermeni Soykırımı'nın Türkiye tarafından tanınmasını, AB üyeliği için bir ön koşul olarak öne sürdüklerini belirtmesi (BBC, 2004); konuya genel yaklaşımı ortaya koymaktadır. Aynı çerçevede Fransa, 2001 yılında Sözde Soykırımı tanımış ve ilerleyen yıllarda "inkâr yasası" çıkarmıştır. Ancak bu yasa Fransa Anayasa Mahkemesi tarafından 2012 ve 2017 yılında iki kere iptal edildi (BBC, 2017a).

Fransa'nın Türkiye'nin üyeliğine olumsuz bakış açısını yansıtan temel noktalardan biri; Türkiye'yi bir Avrupa ülkesi olarak görmeme eğilimidir. Bu durumu 1985'teki Fransız Dışişleri Bakanının (Birand, 2005), Sarkozy'nin ve birçok politik figürün söylemlerinde görüyoruz. Özellikle "Küçük Asya (Asie Mineur)" söylemi dışlayıcı bir terminoloji olarak çok fazla kullanılmaktadır (Sputnik, 2016). Burada hem coğrafi hem de kültürel bir farklılaştırma söz konusudur. Türkiye'nin coğrafi olarak Ortadoğu'nun bir parçası olduğu argümanı sıklıkla dile getirilirken; kültürel anlamda özellikle farklı bir dine mensup vatandaşlardan oluşan bir ülke olması AB üyeliği önünde engel olarak görülmektedir (Slate, 2009; Independent, 2016).

Türkiye'nin AB üyeliğine sıcak bakmayan Sarkozy, Türkiye ile AB arasındaki müzakere sürecinde birçok faslın açılmasına engel olmuştur (Deutsche Welle, 2007a). Bununla birlikte Türkiye'nin AB üyeliğine alternatif olarak Akdeniz Birliği'ni önermiştir (Hürriyet, 2007). Böylece Türkiye'nin farklı bir birlik içinde kendisine alternatif yaratmasının daha gerçekçi olduğunu belirtmiştir. Ancak takip eden yıllarda, François Hollande'ın cumhurbaşkanı olarak seçilmesi ikili ilişkilerin gelişmesini sağlamış; Türkiye AB içinde karşısında eskisi kadar sert olmayan bir Fransa bulmuştur. 2017 yılında cumhurbaşkanı seçilen Emmanuel Macron da Hollande gibi ilişkilerin ekonomik ve ticari boyutuna odaklanmıştır.

4. SARKOZY VE MACRON'UN SİYASET İNSANI OLARAK PROFİLLERİ

Bu başlık altında, inceleme konumuzu oluşturan Fransız Cumhurbaşkanlarını inceleyeceğiz. Sarkozy ve Macron'un siyasi profillerini tanımak, söylemlerini doğru şekilde analiz etmemizi sağlayacaktır. Siyasi ve ideolojik duruşlarının söylemlerine yansımaları görebilmek adına, iki cumhurbaşkanını daha yakından ele alacağız.

Nicolas Sarkozy 2007 ile 2012 yılları arasında Fransa Cumhurbaşkanlığı yapmış bir devlet adamıdır. Siyasi kariyerine 1983 yılında Neuilly-sur-Seine şehrinde belediye başkanlığı yaparak başlamıştır. Daha sonra Devlet Bakanlığı, Bütçe Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Ekonomi Bakanlığı görevinde bulunmuştur. 2004 yılında ise Halk Hareketi için Birlik'in liderliğine seçilmiş ve 2007 yılında bu partiden cumhurbaşkanı seçilmiştir (Élysée, 2019). 2012 yılında tekrar cumhurbaşkanı adayı olmuş ancak François Hollande'a kaybetmiştir. 2018 yılında hakkında yolsuzluk yaptığı ve görevi kötüye kullanma iddiası ile başlatılan soruşturmalarda yargılanmasına karar verildi (BCC, 2018).

Sarkozy 2007 yılında cumhurbaşkanı seçilince kadar Halk Hareketi için Birlik siyasi partisinin başkanlığını yürütmüştür. Liderliğini yaptığı partinin siyasi yelpazedeki yeri merkez sağ ve Gaulist olarak tanımlanmaktadır (Leruth, 2019). 2002-2004 yıllarında yürüttüğü İçişleri Bakanlığı döneminde cumhurbaşkanı Chirac ve başbakan Villepin'den sonra en önemli üçüncü kişi idi. Bu dönemde kazandığı siyasi deneyim, Sarkozy'yi cumhurbaşkanlığına taşıyan etmenlerden olmuştur. 2004 yılında Ekonomi Bakanlığı görevine başlamış ve ekonomideki liberal eğilimlerini bu dönemdeki politikaları ile ortaya koymuştur. Özellikle devlete ait şirketleri özelleştirmiştir (Agudo, 2004).

2005 ile 2007 yılları arasında sürdürdüğü ikinci kez İçişleri Bakanı olduğu dönemdeki icraatları, Sarkozy'nin cumhurbaşkanlığı dönemi ile ilgili önemli ipuçları

vermiştir. 2005 yılında Fransa'nın banliyölerinde meydana gelen olaylarda, oldukça sert önlemler almış ve o dönemki politikaları Fransız solu tarafından sert şekilde eleştirilmiştir. Banliyödeki protesto gösterilerini düzenleyenlere "serseri ve haydut" suçlamasında bulunmuştur (Le Monde, 2005). Ülkedeki göçmenlerin ağırlıklı olarak yaşadığı bu bölgedeki olaylarda, hayatını kaybedenler olmuştur. Aynı periyotta göçmenlere kota koyulması gerektiği fikrini savunmuştur (L'Obs, 2005). Bu durum bir anlamda Sarkozy'nin ileride göçmenlere karşı izleyeceği politikaları göstermektedir.

2007 yılında gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde, Ségolène Royal ile ikinci turda yarışmıştır. İlk turda oyların %31,18'ni aldı. İkinci turda ise oyların %53,06'sını aldı ve cumhurbaşkanı seçildi (Ministère de l'intérieur, 2007). Sarkozy'nin zafer konuşmasında, "tüm Fransa'nın Cumhurbaşkanı", "Avrupalı kimliği", "hizmet" vurgusu vardı (Deutsche Welle, 2007b). Sarkozy'nin cumhurbaşkanlığı dönemine gelirse, siyaseten dünyanın oldukça hareketli bir döneminde görev yaptığını söyleyebiliriz.

2007 yılında Sarkozy'nin cumhurbaşkanlığının ilk dönemlerinde Fransa, Libya lideri Muammer Kaddafi ile güvenlik, göç ve sağlık alanında bir anlaşma imzalamıştır. Kaddafi'ye MILAN tanksavar satışını yapılmış ve başka savunma sistemlerinin satışı ile ilgili görüşmeler yapılmaya başlamıştır. Bu durum muhalefetin tepkisine sebep olmuştur. (BCC, 2007). 2011 yılında ise Sarkozy liderliğindeki Fransa, Libya'ya askeri müdahalede bulunmuştur. Bu müdahalenin, Kaddafi'nin Bingazi'deki isyancılara yönelik saldırısını önlemek üzere yapıldığı öne sürülmüştür.

Sarkozy'nin cumhurbaşkanlığı döneminde ekonomi kanunlarında yapmış olduğu değişiklik, ekonomi politikalarındaki duruşunu gösterme noktasında önemlidir. Kanunlarda değişiklik yapılmış ve vergilerde düşüşe gidilmiştir. Girişimcilerin iş kurmasının önündeki engeller kaldırılmış ve serbest piyasa koşulları yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır (Challenges, 2007). Ancak tüm bu liberal politikalar 2008 yılındaki küresel ekonomik kriz ile birlikte askıya alınmış, ekonomi politikalarında devlet müdahalesi esas alınmıştır. Fransızların dirigisme olarak adlandırdıkları, piyasa ekonomisi üzerinde devletin baskın düzenleyici rolü olduğu bir doktrine geçilmiştir (Levy, 2010). Bu tip hızlı politika değişimleri, Sarkozy'nin siyasetinin özelliklerindedir. Sadece bu dönemde ekonomi politikalarında değil, birçok konuda duruma göre pragmatist politika belirleme

stratejisi, kendisini burada da göstermiştir. Bu sebeptendir ki Sarkozy pragmatist bir politikacı olarak kabul edilmektedir (Seifert, 2007).

Emmanuel Macron'a geldiğimizde, genç bir siyasetçi olma özelliğinin ön plana çıktığını görüyoruz. Bu özelliği ve hızlı yükselişi, siyasi profilini de etkilemiştir. Fransa tarihinde Napolyon'dan sonraki en genç liderdir. 2004 yılında Ekonomi Bakanlığı'nda finans müfettişi olarak devlet kurumlarında görevine başlayan Macron; 2008 yılında özel bir banka olan Rothschild & Cie.'de çalışmaya başlamıştır. 2012 yılında François Hollande'ın cumhurbaşkanı olmasından sonra, Elysée'nin genel sekreter yardımcısı olarak Hollande'ın ekibinde yer almıştır (Der Internationale Karlspreis zu Aachen, 2018). 2014 yılında Manuel Valls'ın hükümet kabinesinde Ekonomi, Sanayi ve Dijital Ekonomi Bakanı olarak görev almıştır.

Macron'un siyasi yelpazedeki yerine dair farklı değerlendirmeler mevcuttur. Sosyal-liberal bu tanımlamalardan en sık görüleni iken, sosyal demokrat, merkezci ve üçüncü yol tanımlamaları da yapılmaktadır. Sosyal-liberal nitelendirmesi, Macron ve eski cumhurbaşkanı Giscard'ın sık karşılaştırılmasına yol açmaktadır. Siyaseten istismara çok açık bir kavram olan "merkezci" yakıştırması ise daha çok Macron seçmenleri tarafından kullanılan bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Lichfield, 2019). Kendisini tanımlarken ne sağcı ne de solcu olarak nitelendirmemektedir. Bunun yerine, her iki kanadın da bir parçası olduğu öne sürmektedir (Holzer, 2019). Sol kanadın sosyal politikalarını, sağ kanadın ise ekonomik politikalarının özelliklerini taşıyan üçüncü yolcu yaklaşım; Fransız siyasetçinin siyasi yelpaze içinde konumlandırıldığı yerlerden biridir (Sar, 2017). Avrupa Birliği ve bütünleşmiş Avrupa fikrine atfettiği önem, ülkede izlediği ekonomik ve sosyal politikalar bunu doğrular niteliktedir. Bununla birlikte liberal ekonomik yaklaşımı ve geçmişte üst düzey bankacı olarak çalışmış olması, Macron hakkında "zenginlerin başkanı"(Charrel, 2018) yakıştırması yapılmasına da sebep olmaktadır. Sosyalist Parti'nin içinde gelmesine rağmen, siyasi eğilim olarak bu partinin eski bir mensubu gibi görünmemektedir. Bu nedenledir ki, 2016 yılında "En Marche!" hareketini oluşturarak farklı bir siyasi oluşum içinde devam etmiştir.

En Marche hareketi Fransa'da geleneksel olarak iki kanat arasında gidip gelen cumhurbaşkanlığı yarışını farklı bir noktaya getirmiş ve bir geleneğin kırılmasını sağlamıştır İlk kez, geleneksel partiler olan Sosyalist Parti ve Halk Hareketi Birliği veya

yeni adıyla Cumhuriyetçiler 'den ikisi de seçimlerde ikinci turda yarışmamıştır (Holzer, 2019). Bu yönüyle de yenilikçi olarak nitelendirilebilecek bir siyasi partidir.

Macron 2017 yılında En Marche hareketin lideri olarak aday olduğu cumhurbaşkanlığı yarışında, ikinci turda Marine Le Pen'i yenilgiye uğratarak Fransa Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Macron'un bu başarısında; güçlü bir finansal ağa, medyada pozitif bir imaja, yenilenmeyi ve dinamizmi vadeden bir diskura sahip olması etkili olmuştur. Aynı zamanda o dönem Fransa'daki politik ortam da Macron'un yükselişine müsaitti. Zira halkta büyüyen bir memnuniyetsizlik, siyasete ve kurumlara karşı güvensizlik vardı. Ayrıca iki geleneksel partinin de güçsüz olması Macron'u ön plana çıkarmıştı (Holzer, 2019). En Marche hareketi reformist ve dinamik bir görüntü veriyor, Fransız siyasetine yeni bir soluk getiriyordu. Bunların yanında, ikinci turdaki rakibinin milliyetçi sağın bir temsilcisi olan Le Pen olması; Sosyalistleri ve Cumhuriyetçileri Macron'a doğru çekmiştir. Le Pen'in aşırı uçtaki söylemlerine karşı olan kesimler de tepkisel olarak Macron'a oy vermiştir.

Macron'un pragmatist bir yaklaşıma sahip olması seçimleri kazanmasında etkili olmuştur. Bu yönü ile Sarkozy ile ortak bir siyasi yaklaşıma sahip olduğu görülebilir. Macron'un seçimler öncesinde François Bayrou'nun liderliğini yürüttüğü Demokratik Hareket Partisi ile birlik yapması ve kendisini tanımlarken siyasi yelpazenin merkezine konumlandırması, bu durumun önemli göstergelerindedir. Macron'un yenilikçi ve reformist yönü de, onu seçimlerde ön plana çıkaran en önemli özelliklerinden biriydi. Euro Bölgesi'ndeki dayanışmayı arttıracak reform planları, Fransa'nın işgücü piyasasında ve bütçesinde revizyona gitme düşüncesi, banka reformu gibi fikirleri onu diğer adaylardan farklı kılan şeylerdendi (BCC, 2017b). Pan-Avrupacı söylemleri, İngiltere'nin çıkışının konuşulduğu ve Avrupa Birliği'nin temellerinin sarsıldığı bir dönemde umutların yeniden yeşermesine sebep olmuştur.

Macron Fransa Cumhurbaşkanı seçildikten sonra, Fransa'daki 5. Cumhuriyet tarihinin en büyük protesto gösterilerinden birine 2018 yılından bu yana tanıklık etmektedir. Macron'un zor bir başkanlık dönemi geçireceğinin en büyük sinyallerinden biri de bu gösteriler olmuştur. "Sarı Yelekliler" olarak bilinen bu grup, ağırlıklı orta sınıftan oluşan ve ekonomik problemlerden kaynaklı protesto gösterilerinde bulunmaktadır. Akaryakıt fiyatları, hayat pahalılığı ve dengesiz vergi dağılımı Sarı

Yelekliilerin temel Őikâyet noktalarını oluşturmaktadır (Euronews, 2018). Gösterilerde bu sorunları çözemediği ne sürülen Macron'un istifası için ağrı yapılmıŐtır.

5. SARKOZY VE MACRON'UN TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ HAKKINDAKİ SÖYLEMLERİNİN KARŐILAŐTIRILMASI

Makalenin bu bölümde Fransız Cumhurbaşkanı Macron ve Sarkozy'nin, Türkiye'nin AB yeliği konusundaki yaklaşımlarını anlamak için karşılaştırmalı söylem analizi yapılmıŐtır. Benzer konularda iki cumhurbaşkanının farklı veya birbirine yakın yaklaşımlarını görebilmek adına; ardıl olarak benzer konularla ilgili söylemlere ve söylemlerin analizlerine yer verilmiŐtir. Fransız Cumhurbaşkanı'nın söylemleri sadece Türkiye'nin AB yeliği baŐlıĐı altında incelenmiştir ve harici konulardaki söylemler ele alınmamıŐtır.

Öncelikle iki liderin Türkiye'nin AB yeliĐi konusundaki temel çekincelerini ve Türkiye hakkındaki genel yaklaşımlarını ele alarak analiz edelim. Macron 21 Ekim 2019 tarihinde The Economist Dergisi'ne (2019) Elysée Sarayı'nda vermiş olduğu mülakatta, genel olarak AB'nin geleceği hakkında soruları cevap vermiştir. Bu mülakat esnasında AB'nin komŐuları ile ilgili bir yorumunu dile getirirken, Türkiye ve Rusya'nın "otoriter rejimlere" sahip olduğunu öne sürmüştür. Macron'un bu yorumu Türkiye'ye bakış açısını yansıtması açısından oldukça önemlidir. Zira AB'nin demokratik değerler üzerine kurulu olduğu vurgusu üzerinden bir düŐünce geliŐtirildiĐinde, Türkiye'nin bu değerlere sahip olmayan bir yapıda olduğu Macron tarafından konu dıŐı bir konuŐmada dile getirilmiŐtir. Bununla birlikte, Macron'un "komşu milletler" kavramını kullanarak, coğrafi anlamda Rusya ve Türkiye'yi aynı kategori altında değerlendirmesi; bu ülkelerin Avrupa coğrafyası içinde kabul edilemeyeceği fikrini yansıtılmaktadır.

Macron 2018'in AĞustos ayında elçiler konferansında, Türkiye'nin AB yeliği ile ilgili yaklaşımını güncel siyasal geliŐmeler ıŐıĐında değerlendirmiştir. AB ile Türkiye arasındaki müzakerelerin devam etmesinin mümkün olmadığını, Türkiye'nin "Panislamist ve Avrupa karşıtı" bir proje yürüttüğünü ne sürerek dile getirmiştir (Libration, 2019). Bu söylemde Macron, Türkiye'nin AB değerleri ile uyuşmadığı fikrini ifade etmiştir. Hatta Türkiye'nin "Avrupa karşıtı" bir yaklaşıma sahip olduğunu, bu Őartlar altında müzakerelere devam edilmesinin "kesinlikle" mümkün olmadığını dile getirmiştir. Aynı konferansta Türkiye'nin genel durumu ile ilgili tarihsel bir karşılaştırma yaparak değerlendirmede bulunmuştur. "Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Türkiye'sinin artık

Kemal'in (Atatürk) Türkiye'si" olmadığını ileri sürmüştür (AA, 2018). Böylece tarihsel bir karşılaştırma yaparak, yine değerler üzerinden yaptığı açıklamanın devamını getirmiştir. Macron'un kafasındaki Türkiye algısı ile ilgili ipuçlarına bu söylemlerden ulaşılabilmektedir. Türkiye'nin artık Batı dostu bir ülke değil "Avrupa karşıtı" bir ülke olduğu söylemi Macron tarafından güçlendirilmek istenmiştir. Bu açıklamaların elçilerle gerçekleştirilen bir konferansta yapılması da ayrı bir öneme sahiptir. Zira bu yaklaşımın Fransa devletinin en üst kademesindeki bir kişi tarafından açık bir şekilde dile getirilmesi, elçilerin devlet görevlileri olarak doktrine edildiğini göstermektedir. Bu görüşlerin sadece cumhurbaşkanına ait olmadığını, dış politika açısından da değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyar.

2018 yılının Ocak ayında Paris'te, Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Macron'un gerçekleştirmiş oldukları toplantı sonrasında iki lider bir basın açıklaması yapmıştır. Burada Macron'un Türkiye ile ilgili sarf etmiş olduğu sözler, daha önce yer verdiğimiz söylemlerle tutarlılık göstermektedir. Açıklamasında Türkiye ile müzakerelerin ilerlemesinin mümkün olmadığını dile getirmiş; Türkiye'nin insan hakları konusunu önemsemesi gerektiğini öne sürmüştür. Benzer bir düzlemde devam ederek, "hukuk devletine tamamen saygı duyunuz" vurgusunu yapmıştır (Le Monde, 2018). Macron'un bu açıklaması Türkiye'nin AB değerleri ile uyuşmadığı ve bu durumun "hukuka saygı göstermediği" argümanı ile dile getirildiği bir söylemi içermektedir. Buraya kadar yer verdiğimiz Macron'a ait söylemler, Türkiye'nin neden AB üyesi olamayacağını doğrudan veya dolaylı olarak ifade ettiği söylemlerdir. Tüm bunların ortak noktasının değerler üzerinden yapılan değerlendirmeler olduğu görüyoruz. Macron'a göre, AB ile Türkiye'nin farklılıklarının en temel noktasını değerler oluşturmakta; bu sebeple Türkiye'nin AB üyesi olmasının mümkün olmadığı öne sürülmektedir.

Sarkozy'nin Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki temel çekincelerini ve Türkiye hakkındaki genel yaklaşımını anlamak için söylemleri üzerinden bir değerlendirme yapalım. 31 Mayıs 2009'da Le Journal du Dimanche Gazetesi'nin Sarkozy ile yaptığı mülakat ile başlayacak olursak, Sarkozy'nin Türkiye'nin AB üyeliğine karşı net tutumunu görebiliriz. Zira çok açık bir ifade ile "Türkiye AB'ye giremez" açıklamasını yapmıştır. Bu açıklamayı Almanya Şansölyesi "Merkel ile aynı düzlemde" olduğu vurgulayarak ifade etmiştir (Le Monde, 2009). Sarkozy'nin Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki bu yaklaşımının çok keskin ve kesin bir ifade biçimi olduğu görülmektedir. Bu açıklamasını

güçlendirmek ve AB içinde yalnız olmadığını ifade etmek adına Merkel'i referans göstermiştir. Sarkozy 2011 yılındaki Türkiye ziyaretinde dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile gerçekleştirdiği toplantı sonrasında, bir basın toplantısı gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda "açık konuşmaktan yana olduğunu" ve "Türkiye için üyelik ve ortaklık konularının söz konusu olmadığını" dile getirmiştir (Milliyet, 2011). İki yıl sonra bir kere daha aynı görüşte olduğunu göstermiştir. Burada, bu konudaki söylemini bağlama göre farklılaştırmadığını ve kesin olarak Türkiye'nin üyeliğinin karşısında olduğunu görmekteyiz. 2008 yılında Agence France-Presse'e vermiş olduğu mülakatta "Türkiye'nin üyeliğine her zaman karşıydım" diyerek; bu konudaki tutarlılığını sürdürmüştür. Gerekirse konu ile ilgili bir referandum düzenlenebileceğini söylemiştir (Hürriyet, 2008). Referandum düzenleme konusundaki açıklaması, Sarkozy'nin bu konudaki fikrinin genel kabul olduğu konusundaki düşüncesini yansıtmaktadır.

Sarkozy'nin Türkiye'nin AB'ye girmesine karşı olduğunu yansıttığı söylemlerinden sonra, nedenleri üzerinden yaptığı açıklamaları inceleyelim. 2007 yılında Vatikan ziyareti esnasında l'Osservatore Romano gazetesi, Vatikan Radyosu ve Vatikan Televizyonuna verdiği mülakatta bu konudaki görüşünü tespit edebiliyoruz. Buna göre, Türkiye'nin Avrupa'da olmadığını ifade etmiş, Türkiye için "Küçük Asya (l'Asie mineure)" kavramını kullanmıştır (Yenişafak, 2007). Fransızların Anadolu kavramı yerine kullandıkları bir kavram olan l'Asie mineure; Türkiye'nin, Avrupa'nın değil Asya'nın bir parçası olduğunu ifade etmek için de kullanılmaktadır. Bu açıklamanın bağlamını değerlendirdiğimizde, Vatikan'daki yayın organlarına yapıldığını görüyoruz. "Türkiye'nin Avrupa'da olmadığı" düşüncesi Sarkozy tarafından sıkça dile getirilse de, cumhurbaşkanlığı döneminde Küçük Asya kavramını kısıtlı olarak kullandığını tespit ediyoruz. Yani açıklamanın Vatikan'da yapılması ve bu ülkenin Türkiye'nin bir Avrupa devleti olmadığı konusundaki yaklaşımı, aslında Sarkozy'nin Küçük Asya ifadesini tesadüfen bu bağlamda kullanmadığını göstermektedir.

Sarkozy'nin en temel muhalefet noktasının coğrafya olduğunu görmekteyiz. Zira bundan öte tüm yaklaşımları bir anlam ifade etmez pozisyona getirmektedir. Türkiye'nin AB üyeliği ile ilgili diğer konularda çok fazla söylem örneği de bulunmamaktadır. Ancak yine de temel bir muhalefet şerhi olmasa da, Sarkozy'nin zaman zaman ifade ettiği başka konular bulunmaktadır. 2008 yılında Yunanistan'a yaptığı ziyarette "1960'lardan beri devam eden ancak yanıt alınamayan müzakereler" olduğunu ifade etmiştir (Habertürk,

2008). Bu açıklamayı Kıbrıs konusu ile ilgili değerlendirmesinden sonra gerçekleştirmiş olması önemlidir. Zira AB ile Türkiye arasında çözüm bulunamayan en önemli konulardan biri Kıbrıs Sorunu 'dur. Bu değerlendirmenin Yunanistan parlamentosunda yapılmış olması da dikkat edilmesi gereken konulardan biridir. Daha önce coğrafi sebeplerle Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkan Sarkozy, bu açıklamasıyla Yunanistan'da popülist bir yaklaşımda bulunmuştur. Ülkenin en önemsedığı konulardan birine vurgu yapmıştır.

İki liderin Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki temel çekinceleri ve Türkiye hakkındaki genel yaklaşımı anlamında bir değerlendirme yaptığımızda, ortaklıklar ve farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Macron'un karşıtlığının daha çok AB ve Türkiye'nin farklı değerlere sahip olması fikrinden kaynaklı olduğunu görüyoruz. Ancak Sarkozy'nin karşıtlığının en temel noktasını coğrafi konum yaklaşımı oluşturmaktadır. Söylemlerinde çok açık dile getirmese de, Macron'un da coğrafi anlamda bir çekincesi olduğu söylenebilir. İki liderin ortaklığı ise ideolojik yaklaşımlarıdır. Sarkozy coğrafi bir perspektifte bunu yaparken; Macron kültürel bir perspektifte değerlendirme yapmaktadır. Tarihsel ideolojik yaklaşımın ise her iki liderin de söylemlerinde olduğunu ifade edebiliriz.

Macron ve Sarkozy'nin Türkiye'nin aday ülke olarak konumunu zaman zaman stratejik bir avantaja dönüştürmek amacıyla, jeopolitik çıkar güden yaklaşımlarda kullandıklarını görüyoruz. Bu anlamda Macron'un ve Sarkozy'nin söylemlerini inceleyelim.

Ekim 2019'da Avrupa Birliği Liderler Zirvesi'ndeki basın toplantısında konuşan Macron, Türkiye'nin Suriye'de yürüttüğü Barış Pınarı Operasyonu ve Avrupa'nın Ortadoğu'daki siyasi pozisyonunu değerlendirmiştir. Bölgede "Türkiye, İran ve Rusya'nın sözünün geçtiğini" ileri süren Macron, "Avrupa'ya layık otonom bir kapasite oluşturulması" gerektiği fikrini aktarmıştır. Türkiye'nin yürüttüğü operasyon ile ilgili ise Avrupa'nın ortak hareket etmesi gerektiğini vurgulamış ve Türkiye'ye yönelik silah ihracatının durdurulmasının böyle bir karar olduğunu ifade etmiştir (Euronews, 2019). Öncelikle açıklamanın yapıldığı bağlamı incelediğimizde, Macron'un Avrupa kavramını kullanırken AB'yi kastettiğini göstermektedir. Bu nedenle "birlikte ve ortak hareket etme" çağrısı AB ülkelerine yapılmaktadır. Aday ülke olan Türkiye'nin tamamen farklı bir bloğun üyesiymiş gibi değerlendirilmesi, Macron'un dışlayıcı yaklaşımını göstermektedir. Aynı şekilde, "Türkiye, İran ve Rusya'nın bölgede etkin olduğunu ancak Avrupa'nın

olmadığı” belirtmesi de bu yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmelidir. Türkiye’ye silah ihracatının durdurulması da AB’nin aday bir ülkeye karşı yaptırım gücünü çekinmeden kullanabildiğini ve Macron’un da bunu stratejik bir araçsallaştırmaya dönüştürdüğünü göstermektedir.

2019 yılının haziran ayında, Avrupa Birliği Üyesi Akdeniz Devlet Başkanları toplantısında konuşan Macron Doğu Akdeniz’deki enerji yataklarının paylaşılması konusunda fikirlerini beyan etmiştir. Fransız Cumhurbaşkanı Türkiye’nin Kıbrıs’a ait münhasır ekonomik bölgedeki “yasadışı aktivitelerini” durdurması gerektiğini ifade etmiştir. Ardından “AB’nin bu konuda bir zayıflık göstermeyeceğini” söylemiştir (Reuters, 2019). Macron’un Türkiye’nin Doğu Akdeniz’deki faaliyetlerini konuştuğu bağlam yine AB üye devletlerinin olduğu bir ortamdır. Doğu Akdeniz meselesi de stratejik bir bağlamda değerlendirilmelidir. Türkiye’nin bölgedeki etkinliğini “yasadışı” ilan ederek, Akdeniz’deki AB varlığının kendisi açısından önemini ortaya koymuştur. Ayrıca AB’nin “bir zayıflık göstermeyeceğini” belirterek, Türkiye’yi farklı bir bloğun üyesi olarak gördüğünü dolaylı olarak ifade etmiştir. Zira bir aday ülke, üyesi olmak istediği bloğun bir parçası olmak konusundaki iradesini beyan ederken o bloğun karşısında olmadığını da ifade etmektedir. Bir ülke bloğun parçası olmak isteyen ülkeye değil karşısında duran bir ülkeye karşı zayıflık göstermek istemez. Dolayısıyla Macron’un bu ifadesi Türkiye’yi farklı bir yere konumlandırıldığını ve AB aday ülkesi olarak tanımlamadığını ifade etmektedir.

Sarkozy’nin Türkiye’yi bir aday ülke olarak nerede konumlandırıldığı ve stratejik yaklaşımının nasıl olduğunu görmek adına “Akdeniz Birliği” fikrini inceleyelim. Sarkozy tarafından öne sürülmüş olan Akdeniz Birliği fikri, Türkiye’yi AB’den uzak tutmak adına ortaya atılmış alternatif bir birlik önerisi olarak algılanmaktadır. Sarkozy bu fikri ile yalnızca Türkiye’yi dışarıda tutmakla kalmayıp, Kuzey Afrika’daki eski sömürgeleri olan Frankofon devletler üzerinde tekrar etkili olmayı planlamıştır. Sarkozy Akdeniz Birliği fikrini yalnızca AB üye ülkelerinin olduğu bir ortamda veya Türk liderlerle yaptığı görüşmelerde değil, tüm bağlamlarda söylemlerinin bir parçası haline getirmiştir. Dolayısıyla Türkiye’nin AB üyeliği konusunda bir alternatif yaratma çabası görülmektedir.

İki liderin Türkiye’nin AB üyeliği konusundaki stratejik yaklaşımlarını değerlendirmek gerekirse, ilk göze çarpanın Akdeniz konusundaki fikir farklılıkları olduğunu tespit ediyoruz. Macron’un Türkiye’yi Akdeniz’den dışlama eğiliminin ağır

bastığını; Sarkozy'nin ise Türkiye'yi AB'den uzaklaştırarak farklı bir bölgesel birlik yaratmaya çalıştığını fark ediyoruz. Bu durumda dönemsel jeopolitik değişimlerin etkisi olsa da, iki cumhurbaşkanı arasındaki beş yıllık sürenin böyle temel bir değişimi ortaya çıkarmayacağını ifade edebiliriz. Bununla birlikte Macron'un Türkiye ile ilgili jeopolitik fikirlerini, genellikle AB üye devletlerinin bulunduğu ortamlarda dile getirdiğini görmekteyiz. Macron'un söylem bağlamlarının AB merkezli olması; birinci olarak Avrupalı bir yaklaşımının olmasından; ikinci olarak üye devletlerin desteğini arkasına alarak ortak bir hareket oluşturmak istemesinden kaynaklanmaktadır.

Son olarak Sarkozy ve Macron'un, Türkiye'nin AB ilişkileri ile ilgili pozitif yaklaşımlarını inceleyelim. Bu sayede pozitif yaklaşımda buldukları konulardaki farklılık ve ortaklıkları ortaya koymuş olacağız.

Nisan 2018'de Macron, Yunanistan'ın Kathimerini gazetesine bir mülakat vermiştir. Bu mülakatta Türkiye'den bahsederken "Avrupa Birliği'nden uzaklaşmış olabilir ancak, göç sıkıntısı ve terör tehdidi gibi konularda hayati ortağımız" ifadesini kullanmıştır. Ayrıca bu nedenle Türkiye ile olan ilişkilerin "kopmamasından" yana olduğunu dile getirmiştir. Aynı mülakatta olumlu bir söylem olmasa da "Gümrük Birliği revizyonunun Türkiye'ye karşı koz olarak kullanılabileceği" fikrini ileri sürmüştür (T24, 2018). Her ne kadar yukarıda ayrıca incelediğimiz bir konu olsa da Macron'un AB'yi Türkiye ilişkilerinde silah gibi kullandığını görüyoruz. Macron'un faydacı yaklaşımının en önemli emarelerini ise, krizler karşısında Türkiye ile müttefiklik ilişkisini öne sürmesinde tespit ediyoruz. Fayda sağlandığını düşündüğü bir ilişki biçimi olan Türkiye ile bağlantıların bu sebeple "koparılmaması" gerektiğini ifade etmiştir. Bir Yunan gazetesine bu konuda mülakat vermesi de aslında, AB sınırlarını korumada Türkiye'nin faydalı olduğunun ve Yunan kamuoyunun da bu konuya böyle yaklaşması gerektiğini göstermesi bakımından önemlidir. Macron bu konudaki fikrini daha önce de 2017 yılında ifade ettiğini görüyoruz. Türkiye'den bahsederken, "AB'nin vazgeçilmez bir partneri" olduğunu öne sürmüştür (Cumhuriyet, 2017). Dikkat edilirse, Macron'un Türkiye ile ilgili ifadelerinin 2019 yılına yaklaştıkça tedrici olarak sertleştiği görülmektedir. Üstte yapmış olduğumuz söylem analizlerinde bu durum göze çarpmaktadır.

2018 yılında Macron'un Türkiye'ye yapmış olduğu ziyarette yapmış olduğu öneri dikkat çekici olmuştur. Macron konuşmasında "Türkiye ile AB arasında ortaklık" önerisinde bulunmuştur. Bunun "işbirliği" olarak değerlendirilebileceğini ortaya

koyarak; artık “ikiyüzlülükten” vazgeçilip “dürüst bir ilişki” geliştirmek konusundaki düşüncesini ifade etmiştir (France 24, 2018). Fransız siyasetçi bu açıklamasında Türkiye’nin AB üyesi olamayacağını, bunun yerine yeni bir model geliştirilerek ortaklık önerisinde bulunmuştur. Bu konudaki fikrini net bir şekilde ifade etmiş, şu zamana kadar Türkiye’ye karşı dürüst bir yaklaşımda bulunulmadığını itiraf etmiştir. 9 yıl önce Sarkozy tarafından yapılan açıklama benzerlik gösteren bu ifade, İsveç’te “imtiyazlı ortaklık” olarak seslendirilmiştir. “Türkiye’yi AB’ye tam üye olacak ülkeler arasında görmediğini” söyleyen Sarkozy (NTV, 2009), farklı bir model önerisinde bulunmuştur. Aynı açıklamasında “Türkiye’ye Doğu ve Batı arasında önemli bir köprü” olarak gördüğünü beyan etmiştir. Sarkozy “Doğu ve Batı” kavramlarını kullanarak Türkiye ile ilgili yine coğrafi bir vurgu yapmıştır.

Bu konuda iki liderin de neredeyse aynı yaklaşımlara sahip olduğunu görüyoruz. Macron’un ve Sarkozy’nin “ortaklık” önerisinde bulunması, iki liderin de Türkiye’nin AB üyeliğine karşı olduğunu göstermektedir. Ancak bağların koparılması konusunda ikisinin de çekincelerinin olduğu; Türkiye’nin AB için önemli bir komşu ve ortak olarak görüldüğü, liderlerin diskurlarına yansımıştır. Sarkozy’nin temel reddiyesi yine coğrafi temelli iken, Macron’un AB değerleri üzerinden kendisini göstermektedir.

Bu başlık altında incelediğimiz iki liderin tüm söylemlerini değerlendirerek, Türkiye’nin AB üyeliği konusundaki Fransa devlet politikasına dair bilgiler edinebiliriz. Zira bu iki lider farklı siyasi grupları temsil etmektedir ve iki farklı siyasi temsilcinin yaklaşımındaki ortaklıklar bize Fransa’nın devlet politikası hakkında ipuçları verecektir. Sarkozy ve Macron, Türkiye’nin AB üyeliğine karşıdır. Sarkozy bu durumu sert ve net bir şekilde dile getirirken, Macron son söylemlerinde bu görüşünü daha açık şekilde yansıtmaya başlamıştır. Bu nedenle, Fransa Türkiye’nin AB üyeliğine karşıdır. Bu karşıtlığın temellendirildikleri ortak noktalar ise coğrafi ve tarihseldir. Fransa Türkiye’nin üyeliğine karşı olmakla birlikte, ülkeyi AB’nin yanında tutmak istemektedir. Ancak bunu entegrasyonla değil, farklı bir modelle hayata geçirmek istemektedir. Genel olarak ne Türkiye ile ne Türkiyesiz yaklaşımı göze çarpmaktadır.

6. SONUÇ

Sarkozy ve Macron’un Türkiye’nin AB üyeliği konusundaki yaklaşımlarını anlamak amacıyla yaptığımız bu çalışmada; iki liderin söylemlerini analiz ederek, konu ile ilgili

fikirlerini ortaya koyduk. Bunu yaparken benzer konulara nasıl yaklaştıklarını anlamak amacıyla karşılaştırmalı bir metot kullandık. Cumhurbaşkanı'nın görev sürelerindeki söylemlerini analiz ederek, uygulayıcı oldukları dönemdeki yaklaşımlarını ele aldık. İki siyasetçinin yalnızca söylediklerini değil; aynı zamanda söylemediklerini yani imalarını da analiz ettik. Buradan hareketle, iki farklı siyasi temsiliyete sahip cumhurbaşkanının ortak söylemlerini ele alarak, Türkiye'nin AB üyeliği ile ilgili Fransa'nın devlet politikasını anlamaya çalıştık.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda araştırma sorusuna cevap bulunmuştur. Buna göre; Sarkozy'nin tamamen Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olduğunu, Macron'un ise zaman zaman söylemini yumuşatmakla birlikte aynı görüşe sahip olduğunu gördük. Sarkozy, karşıtlığını coğrafi farklılık üzerine temellendirirken; Macron'un karşıtlığının kültürel ve değerler üzerinden olduğunu tespit ettik. Ancak Macron'un zaman zaman tarihsel ve coğrafi karşıtlıklarla ilgili imalarda bulunduğunu da fark ettik. İki liderin ortak yaklaşımlarından hareketle, Fransa'nın Türkiye'nin AB üyesi olmasına karşı olduğu ortaya koyduk. Yine de Türkiye'yi bir müttefik olarak tamamen dışarıda bırakmayan, ancak bir "içerideki" olarak da kabul etmeyen genel bir politika tespit ettik.

Literatür Fransa'nın Türkiye'ye yönelik politikaları konusunda Türkçe çalışmaları içerse de, söylem analizi üzerinden liderlerin incelenmesi konusunda zayıftır. Kaldı ki Fransa yakın tarihinde çok etkili iki liderin karşılaştırmalı söylemlerinin yapılması, bu anlamda önemlidir. Macron'un Fransa tarihindeki Napolyon'dan sonraki en genç lider, Sarkozy'nin ise ülkesinde yakın dönemin popüler siyasetçilerinden olması; konuyu incelemek için yeterli sebeplerden biridir. Zira Türkiye'ye karşı geliştirilen politikaların anlaşılması adına güçlü emareler toplamamıza izin vermiştir. Çalışma bu boşlukları doldurmak adına gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKÇA

- AA. (2018). Ankara regrette les propos de Macron sur l'adhésion de la Turquie à l'UE. <https://www.aa.com.tr/fr/monde/ankara-regrette-les-propos-de-macron-sur-ladh%C3%A9sion-de-la-turquie-%C3%A0-lue/1241079> (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).
- Agudo, P. (2004). Privatisations. Nicolas Sarkozy Ouvre La Grande Braderie. l'Humanité. <https://www.humanite.fr/node/303613> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- BBC. (2004). Turkey 'must admit Armenia dead'. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4092933.stm> (Ziyaret tarihi: 19.12.2019).
- BCC. (2007). Libya'ya Fransız silahlı. http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2007/08/070803_france_confirms.shtml (Ziyaret tarihi: 19.12.2019).
- BBC. (2017a). Fransa'da 1915 olaylarına yönelik 'inkar yasası'na ikinci iptal. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-38770236> (Ziyaret tarihi: 19.12.2019).
- BCC. (2017b). Emmanuel Macron: What are the French president's policies? <https://www.bbc.com/news/world-europe-39845905> (Ziyaret tarihi: 26.12.2019).
- BCC. (2018). Eski Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy yargılanacak. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43583088> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- Birand, M. A. (1978). Bir Pazar Hikayesi. İstanbul: Milliyet.
- Birand, M.A. (2005). Türkiye'nin Büyük Avrupa Kavgası. İstanbul: Doğan.
- Bonzon, A. (2009). Pourquoi la Turquie fait peur aux Français. Slate. <http://www.slate.fr/story/12621/pourquoi-la-turquie-fait-peur-aux-francais> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- Bozkurt, V. (1992). Türkiye ve Avrupa Topluluğu. İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Casey, J. (2016). Turkey is not part of Europe – as the history of our continent shows. Independent. <https://www.independent.co.uk/voices/turkey-is-not-part-of-europe-as-the-history-of-our-continent-shows-a6923486.html> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019)
- Challenges. (2007). Sarkozy veut une "loi de modernisation de l'économie" fin 2007. https://www.challenges.fr/entreprise/sarkozy-veut-une-loi-de-modernisation-de-l-economie-fin-2007_385265 (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- Charrel, M. (2018). Emmanuel Macron est-il le président des riches? Le Monde. https://www.lemonde.fr/economie/article/2018/09/25/emmanuel-macron-est-il-le-president-des-riches_5359926_3234.html (Ziyaret tarihi: 24.12.2019).
- Cumhuriyet. (2017). Macron'dan Türkiye-AB ilişkileriyle ilgili kritik açıklama. <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/818410/macrondan-turkiye-ab-iliskileriyle-igili-kritik-aciklama.html> (Ziyaret tarihi: 28.12.2019).
- Çapanoğlu, S., Servantie, D. (2015). 2015: Fransa'ya Türk Göçünün 50'nci Yılında Türkiye-Fransa İlişkileri. İktisadi Kalkınma Vakfı. İKV Değerlendirme Notu, 129.
- Çayhan, E. (1997). Dünden Bugüne Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri. İstanbul: Boyut Yayınevi.
- Der Internationale Karlspreis zu Aachen. (2018). Citation by the Board of Directors of the Society for the Conferring of the International Charlemagne Prize of Aachen to the President of the French Republic Emmanuel Macron. <http://www.karlspreis.de/en/news/charlemagne-prize-2018> (Ziyaret tarihi: 24.12.2019).
- Deutsche Welle (2007a). Sarkozy'den Türkiye'ye AB darbesi. <https://www.dw.com/tr/sarkozyden-t%C3%BCrkiyeye-ab-darbesi/a-2633914> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019)
- Deutsche Welle (2007b). Fransa'da Sarkozy dönemi. <https://www.dw.com/tr/fransada-sarkozy-d%C3%B6nemi/a-2519246> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019)
- Erhan, Ç. ve Arat, T. (2009). Avrupa Topluluklarıyla İlişkiler. (ed.) Baskın Oran, Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Euronews. (2018). The most famous street in Paris became a blazing battleground. Here's why. <https://www.euronews.com/2018/11/27/who-are-france-s-yellow-jacket-protesters-what-do-they-n940016> (Ziyaret tarihi: 26.12.2019).
- Euronews. (2019). Macron: Türkiye'nin Suriye harekatı 'çılgnlık'; İŞİD canlanırsa bunun sorumlusu Türkiye olur. <https://tr.euronews.com/2019/10/18/afp-fransa-almanya-ve-ingiltere-liderleri-erdogan-ile-suriye-operasyonunu-gorusecek> (28.12.2019).
- Élysée. Les anciens présidents de la République: Nicolas Sarkozy. <https://www.elysee.fr/nicolas-sarkozy> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- France 24. (2018). Macron propose un "partenariat" de l'UE avec la Turquie à défaut d'une adhésion. <https://www.france24.com/fr/20180105-france-conference-presse-recep-tayyip-erdogan-turquie-emmanuel-macron-ue-partenariats-adhes> (Ziyaret tarihi: 28.12.2019).
- Habertürk. (2008). Sarkozy'nin Kıbrıs Temennisi. <https://www.haberturk.com/dunya/haber/78962-sarkozynin-kibris-temennisi> (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).
- Hürriyet. (2007). Sarkozy, Türkiye'ye 'Akdeniz Birliği' önerdi. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/sarkozy-turkiyeye-akdeniz-birligi-onerdi-5915034> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- Hürriyet. (2008). Sarkozy opposes Turkey's EU entry, seeks referendum. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/sarkozy-opposes-turkeys-eu-entry-seeks-referendum-8782041> (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).
- Holzer, B. (2019). Understanding the Macron Phenomenon: The Causes and Consequences of an Unprecedented Political Rise. *Political Change*. 113-122.
- İktisadi Kalkınma Vakfı. Müzakere Sürecinde Hangi Aşamadayız? https://www.ikv.org.tr/ikv.asp?ust_id=41&id=371 (Ziyaret tarihi: 15.12.2019).
- Karluk, R. (2003). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Le Monde. (2005). Nicolas Sarkozy continue de vilipender "racailles et voyous". https://www.lemonde.fr/societe/article/2005/11/11/nicolas-sarkozy-persiste-et-signe-contre-les-racailles_709112_3224.html (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- Le Monde. (2018). Macron : la situation en Turquie ne permet « aucune avancée » avec l'UE. https://www.lemonde.fr/europe/article/2018/01/05/pour-macron-les-evolutions-recentes-de-la-turquie-ne-permettent-aucune-avancee-dans-ses-relations-avec-l-ue_5238077_3214.html (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).
- Le Monde. (2009). Mme Merkel et M. Sarkozy esquivent la question turque. https://www.lemonde.fr/elections-europeennes/article/2009/06/01/merkel-et-sarkozy-esquivent-la-question-turque_1200735_1168667.html (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).
- Leruth, B. (2019). *The Routledge Handbook of French Politics and Culture*. Demossier, M., Lees, D., Mondon, A. & Parish, N. (eds.). London: Routledge.
- Levy, J. (2010). The Return of the State? French Economic Policy under Nicolas Sarkozy. APSA 2010 Annual Meeting Paper.
- Libération. (2019). Emmanuel Macron s'est-il déjà prononcé en faveur de l'entrée de la Turquie dans l'UE ? https://www.liberation.fr/checknews/2019/02/15/emmanuel-macron-s'est-il-deja-prononce-en-faveur-de-l-entree-de-la-turquie-dans-l-ue_1708928 (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).
- Lichfield, J. (2019). Call Emmanuel Macron any name you like — but not 'liberal'. Politico. <https://www.politico.eu/article/call-emmanuel-macron-any-name-you-like-but-not-liberal-left-right-division-politics/> (Ziyaret tarihi: 24.12.2019).
- L'Obs. (2005). Sarkozy pour des quotas "catégorie par catégorie". <https://www.nouvelobs.com/politique/20050609.OBS9572/sarkozy-pour-des-quotas-categorie-par-categorie.html> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- Milliyet. (2011). Sarkozy'den soğuk mesaj. <http://www.milliyet.com.tr/siyaset/sarkozyden-soguk-mesaj-1357111> (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).

- Ministère de l'intérieur. (2007). Résultats de l'élection présidentielle 2007. [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult_presidentielle_2007/\(path\)/presidentielle_2007/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult_presidentielle_2007/(path)/presidentielle_2007/FE.html) (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- NTV. (2009). Sarkozy İsveç'te de 'imtiyazlı ortaklık' dedi. <https://www.ntv.com.tr/dunya/sarkozy-isvecte-de-imtiyazli-ortaklik-dedi,jacncuTa0EehxGeUwI3zEg> (Ziyaret tarihi: 28.12.2019).
- Penez, A. (2006). Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye Fransa İlişkileri. (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/ Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- Reuters. (2019). Southern EU leaders back Cyprus in gas dispute with Turkey. <https://www.reuters.com/article/us-eu-summit-mediterranean/southern-eu-leaders-back-cyprus-in-gas-dispute-with-turkey-idUSKCN1TF2JG> (Ziyaret tarihi: 28.12.2019).
- Sar, M. (2017). Macron Signifies a New 'Third Way' for France and Europe. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/macron-signifies-a-new-third-way-for-france-and-europe/> (Ziyaret tarihi: 24.12.2019).
- Seifert, S. (2007). How pro-European is Nicolas Sarkozy?. Eurotopics. http://archiv.eurotopics.net/en/home/presseschau/archiv/magazin/politik-verteilerseite/frankreichs_neuer_praesident/debatte_sarkozy/ (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- Sputnik (2016). Sarkozy: "La Turquie n'a pas vocation à adhérer à l'Europe". <https://fr.sputniknews.com/international/201603201023521127-sarkozy-eu-turquie-afhesion/> (Ziyaret tarihi: 21.12.2019).
- Strijards, G. (2004). Turkey, the Union and the accession. Brussels: EULEC.
- T24. (2018). Macron: Türkiye hayati bir ortağımız, AB'nin ilişkileri koparmasına karşıyım. <https://t24.com.tr/haber/macron-turkiye-hayati-bir-ortagimiz-abnin-iliskileri-koparmasina-karsiyim,434799> (Ziyaret tarihi: 28.12.2019).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. Helsinki Zirvesi 10-11 Aralık 1999. <http://www.mfa.gov.tr/helsinki-zirvesi-10-11-aralik-1999.tr.mfa> (Ziyaret tarihi: 15.12.2019).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. Türkiye-Fransa İlişkileri. <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-fransa-siyasi-iliskileri.tr.mfa> (Ziyaret tarihi: 17.12.2019).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2019). Türkiye-AB İlişkilerinin Tarihçesi. https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html (Ziyaret tarihi: 15.12.2019).
- The Economist. (2019). Emmanuel Macron in his own words (English). <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-in-his-own-words-english> (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).
- UN Digital Library. Voting Data (Searching About Cyprus). https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Voting+Data&p=cyprus&f=&action_search=Search&rm=&ln=en&sf=&so=d&rg=50&c=Voting+Data&c=&of=hb&fti=0&fct_2=General+Assembly&fti=0&fct_2=General+Assembly (Ziyaret tarihi: 19.12.2019).
- Van Dijk, T. (2003). Söylem ve İdeoloji Çokalanlı Bir Yaklaşım. B. Çoban & Z. Özarslan (Ed.), Söylem ve İdeoloji (s.13-112). İstanbul: Su.
- Van Dijk, T. (2000). Opinions and Idologies in The Press. A. Bell & P. Garrett (Ed.), Approaches to Media Discourse (s. 21-63). Massachusetts: Blackwell.
- Yenişafak. (2007). Sarkozy: Türkiye Avrupa'da değil. <https://www.yenisafak.com/dunya/sarkozy-turkiye-avrupada-degil-88694> (Ziyaret tarihi: 27.12.2019).